

- ב. מנהג קדום היה להעמיד חופה של יתומים או עניים בבית העלמין כסגולה לעצירת מגפות.²¹⁸
- ג. מותר לתת זריקות חיסון לאנשים בריאים שהיו במגע עם חולה במחלה מדבקת.²¹⁹

ה. סיכום

כולנו תפילה לבורא עולם שיאמר לצרותינו די, ושתיעלם המגפה הרעה הזו מן העולם: אבינו מלכנו, מנע מגפה מנחלתנו.

מגפת הקורונה לימדה את האנושות כולה, ואת המדענים והרופאים בתוכה, פרק חשוב בצניעות ובענווה. חשבנו שהקדמה המדעית והרפואית תיתן בידי האנושות יכולת שליטה מלאה בעולם. אבל שוב הוכח שיש כל כך הרבה דברים בעולמנו שאין אנו יודעים עליהם, וצריכים אנו להתמודד עמם בדרכים חדשות ויצירתיות. נגיף זעיר וחדש מצליח לדאבון הלב לגרום למוות ולתחלואה בממדים עצומים, והאנושות עומדת משתאה מול מגפה חדשה זו.²²⁰

מגפה זו, כמו קודמותיה בהיסטוריה האנושית, לימדה אותנו לקיים את המצוות של ונשמרתם מאד לנפשותיכם, לא תעמוד על דם רעך, חמירא סכנתא מאיסורא – שכולם באים להורות על קדימויות בקיום מצוות הבורא יתברך.

ואף כי אין כמו תפילה ותחינה לבורא עולם להעביר את רוע הגזרה, אבל צריכים אנו לעשות את ההשתדלויות בדרך הטבע, מה שמחייב את כולנו בכל אתר ואתר לקיים את כל ההנחיות וההוראות של הרופאים ושל רשויות הבריאות והמדינה ככתבם וכלשונם, מגדרי פיקוח נפש, ומגדרי רודף.

ליהודי המאמין לימדה מגפת הקורונה את גודלו של בורא עולם שבאמצעות נגיף קטנטן מלמד הוא אותנו את נוכחותו ואת כוחו. דוד המלך

²¹⁸ ראה שו"ת מהרש"ם ח"א סי' מ; משמרת שלום חלק דינים הלכות שמחות אות ח סקל"ט; שולחן העזר ח"ב סי' ז. וראה בס' שערי ירושלים שער ז ובס' כתר שם טוב ח"ב עמ' תרפד, בעניין המגפה בירושלים בשנת תרכ"ו שמתו בה רבים ובתוכם גדולים מפורסמים ועשו חופת יתום ויתומה בבית הקברות. וראה עוד בריש סי' אהל יהושע באריכות. וראה בס' השואה במקורות רבניים עמ' 358 ואילך על מנהג זה בגטאות שונים בעת השואה. יש שקראו לתנונות אלו "חתונות שחורות", או "חתונות יתומים". וראה בס' Zimmels HJ: Magicians, Theologians and Doctors. E Goldston & Son, 1952, pg. 233 n.141.

²¹⁹ שו"ת תשובה מאהבה ח"א סי' קלה.

²²⁰ וכבר היו דברים מעולם כמבואר בגיטין נו ב שיתוש קטן גרם לתחלואה קשה ולמוות אצל טיטוס הכובש הגדול. וראה במדבר רבה (וילנא) פרשת קרח יח כב: שכן דרכו של הקדוש ברוך הוא לעשות שליחותו ע"י דברים קלים לכל המתגאין עליו, שלח להם בריה קלה להפרע מהם להודיעך שאין גבורתן ממש, ולע"ל = ולעתיד לבוא = עתיד הקדוש ברוך הוא ליפרע מן האומות ע"י דברים קלים שנאמר (ישעיה ז) והיה ביום ההוא ישרוק ה' לזכוב אשר בקצה יאורי מצרים ולדבורה אשר בארץ אשור.